

Målnummer:	2664-00	Avdelning:	2
Avgörandedatum:	2002-11-14		
Rubrik:	Ändamålet med ett vite har förlorat sin betydelse, när de förelagda prestationerna blivit obehövliga till följd av att adressaten på grund av sin utsatta ekonomiska situation - och således inte i ett direkt syfte att undgå vitespåföljd - tvingats att avyttra den verksamhet som avsågs med vitesföreläggandet. Hänsyn har också tagits till det förhållandet att adressaten inte kunnat antas återuppta verksamheten inom överskådlig tid.		
Lagrum:	9 § första stycket första meningen lagen (1985:206) om viten		
Rättsfall:	NJA 1971 s. 437		

REFERAT

Miljö- och myndighetsnämnden i Laholms kommun ansökte hos Länsrätten i Hallands län om att vite som förelagts G-B.G med stöd av djurskyddslagen (1988:534) skulle dömas ut.

Länsrätten i Hallands län (1998-03-17, ordförande Månsson) yttrade: Länsrätten har i dom den 6 mars 1998 (mål nr 54-98) prövat G-B.G:s och hennes makes överklagande av länsstyrelsens beslut den 30 december 1997 att förbjuda dem att tills vidare såväl ha hand om som att skaffa nötkreatur. Länsrätten, som i det målet hållit muntlig förhandling och hört fem vittnen, har upphävt länsstyrelsens beslut såvitt gäller G-B.G. Av domskälen framgår att oavsett att G-B.G. varit hälftenägare till fastigheten är det inte visat att hon före den 16 oktober 1997 innehaft eller förfogat över aktuella djur och varit ansvarig för att bestämmelserna i djurskyddslagen iakttagits. - Länsrättens nu aktuella mål angående utdömmande av vite grundas på miljö- och myndighetsnämndens beslut den 23 april 1997, § 46. Detta beslut har således meddelats före den 16 oktober 1997. Såvitt gäller frågan om G-B.G:s ansvar saknar rätten anledning frångå den bedömning som kommit till uttryck i länsrättens ovan nämnda mål. Vid sådant förhållande får G-B.G. anses ha saknat i vart fall rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Grund för utdömmande av vite föreligger därmed inte. - Länsrätten avslår miljö- och myndighetsnämndens ansökan.

Miljö- och myndighetsnämnden överklagade länsrättens dom och vidhöll sin ansökan.

Kammarrätten i Göteborg (2000-03-29, Jarnevall, Koch, referent, Vennersten) yttrade: G-B.G. hävdar att hon före den 16 oktober 1997 inte har haft med djurhållningen att göra. Laholms kommun betraktar både G-O.G. och G-B.G. som ansvariga för djurhållningen på gården och som ägare till djuren. Till styrkande av att G-B.G. deltagit i djurhållningen har kommunen åberopat uttalanden från makarnas ombud. G-B.G. hävdar i kammarrätten att uttalandena avser giftorätten. Makarna uppgav i länsrätten att de har äktenskapsförord som utesluter giftorätt. Uppgifterna i målet om att G-B.G. ägde hälften av fastigheten, att hon bodde på gården tillsammans med G-O.G., att hon deltog i möten med Laholms kommun angående djurhållningen samt att makarnas ombud uppgett att makarna drev gårdens rörelse och ägde djuren tillsammans visar att G-B.G. har deltagit i djurhållningen och således haft ansvaret för vården av de aktuella djuren tillsammans med G-O.G. under åren 1995-1997. Hon har därmed också haft ansvaret för att bestämmelserna i

djurskyddslagen iakttagits. - Enligt 2 § djurskyddslagen skall djur behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. - Enligt 4 § djurskyddslagen skall djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. - Enligt 9 § djurskyddslagen skall ett sjukt eller skadat djur snarast ges nödvändig vård, om inte sjukdomen eller skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart. - Av 26 § djurskyddslagen framgår att tillsynsmyndighet får meddela förelägganden om det behövs för att djurskyddslagen skall efterlevas. Av andra stycket samma lagrum framgår att föreläggandet får förenas med vite. - G-B.G. har trots miljö- och myndighetsnämndens uppmaning inte fullgjort sina skyldigheter enligt djurskyddslagen. Miljö- och myndighetsnämnden har därför haft fog för att förena föreläggandet den 23 april 1997 med vite. Vad som i övrigt framkommit i målet visar inte annat än att vitesföreläggandena är lagligen grundade och att G-B.G. inte vidtagit de förelagda åtgärderna. Några särskilda skäl att jämka vitet har inte framkommit. Miljö- och myndighetsnämndens ansökan om utdömande av det förelagda vitet skall därför bifallas. - G-B.G yrkar ersättning för ombudskostnader i målet. Det finns ingen laglig möjlighet att bifalla ersättningsyrkandet varför detta skall avslås. - Kammarrätten förpliktar med bifall till Laholms kommuns talan G-B.G. att erlagga de förelagda vitena med ett till 48 500 kr nedsatt belopp. - Kammarrätten avslår ersättningsyrkandet.

G-B.G. överklagade kammarrättens dom och yrkade att Regeringsrätten i första hand skulle undanröja kammarrättens dom och fastställa länsrättens dom och i andra hand sätta ned vitet. Hon yrkade vidare att Regeringsrätten skulle hålla muntlig förhandling i målet och bevilja henne ersättning för ombudskostnader med 25 000 kr. Till stöd för sin talan anförde G-B.G. i huvudsak att hon var utan tillgångar och försatt i konkurs.

Prövningstillstånd meddelades.

Miljö- och byggnadsnämnden (tidigare miljö- och myndighetsnämnden) i Laholms kommun anförde i yttrande att vitesbeloppets storlek borde kunna nedsättas med hänsyn till G-B.G:s ekonomiska situation men att kammarrättens dom i övrigt borde stå fast.

Regeringsrätten (2002-11-14, Lavin, Nilsson, Ersson, Melin, Nord) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten instämmer i kammarrättens bedömning att vitesföreläggandet är lagligen grundat och att G-B.G. inte vidtagit de förelagda åtgärderna.

I 9 § första stycket första meningen lagen (1985:206) om viten föreskrivs att vitet inte skall dömas ut, om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse.

I förarbetena till bestämmelsen uttalar föredragande statsrådet att regeln bl.a. tar sikte på situationer när den föreskrivna prestationen av en eller annan anledning har blivit obehövlig och att bedömningen av frågan om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse förutsätter ett noggrant beaktande av vitesföreläggandets funktion och omständigheterna i övrigt i det speciella fallet, varvid särskild hänsyn också måste tas till den allmänpreventiva effekten av viteshotet (prop. 1984/85:96 s. 55).

Av utredningen i målet framgår att den djurhållning som G-B.G. tillsammans med sin make bedrivit har upphört genom att djur och fastigheter avyttrats. De olägenheter som vitesföreläggandet är avsett att undanröja har därmed upphört. De förelagda prestationerna har med andra ord blivit obehövlige.

Vidare finns det inte skäl att anta att G-B.G., som är försatt i konkurs, kommer att återuppta sin tidigare verksamhet med djurhållning inom överskådlig tid och att det av denna anledning skulle kunna bli aktuellt med nya vitesförelägganden av det slag som det nu aktuella. Det fordras således inte att vitespåföljden döms ut för att säkerställa effektiviteten hos senare vitesförelägganden.

För bedömningen av frågan om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse är det också av stor vikt om G-B.G. genom sitt handlande kan anses ha orsakat de omständigheter som föranlett att ändamålet med vitet förfallit och om omständigheterna framkallats i direkt syfte att undslippa vitets utdömande. G-B.G. och hennes make har genom det sätt på vilket de bedrivit verksamheten med djurhållning, vilket innefattat en uppenbar ovilja att följa myndigheters föreskrifter och råd, ådragit sig stora skulder som bl.a. medfört att fastigheterna sålts på exekutiv auktion. Det förhållandet att G-B.G. tillsammans med sin make genom sitt agerande förorsakat att fastigheter och djur sålts kan emellertid inte ses som ett led i en handlingsplan för att undgå vitespåföljd.

Med hänsyn till det ovan anförda har ändamålet med vitet förlorat sin betydelse. Till följd härav skall kammarrättens dom om utdömande av vitet upphävas.

Med denna utgång är muntlig förhandling uppenbart obehövlig, varför yrkandet därom skall avslås.

Yrkandet om ersättning för ombudskostnader kan lagligen inte bifallas.

Regeringsrättens avgörande. Med bifall till G-B.G:s förstahandsyrkande upphäver Regeringsrätten kammarrättens dom och fastställer länsrättens domslut.

Regeringsrätten avslår yrkandet om muntlig förhandling.

Regeringsrätten avslår yrkandet om ersättning för ombudskostnader.

Föredraget 2002-10-16, föredragande Lindqvist, målnummer 2664-2000

Sökord: Vite

Litteratur: prop. 1984/85:96 s. 55; Lavin, Offentligrättsligt vite II, 1980, s. 95-102; Lavin, Viteslagstiftningen, 1989, s. 196-203.
